

מסורת הש"ס

(א) רש"י, ג' צי רש"ל לקמן,

»

תורה אור השלם

1. לזה רשע ולא ישלם רצויק חזון ונתן:

2. פצני וחציילי מיד בני נבר אשר פיהם דבר שוא

רמזים ימין ושקר: תהלים קמר יא

»

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ואזים וכו' לא נעץ למשקל כ"ל ומתנ ליה נמחק: (ב) בא"ד יוילאט מידו בדין דעש"ס: (ג) תוס' ד"ה אכל וכו' דלא מסתבר לאוקומה כגון דלא ידע:

»

מוסף תוספות

א. שאין שעברו אלא עליו דהא אמר ליה אין לך פרעון אלא מזו. רמב"ן. יקנה כספים ויעשיר לאחר זמן ויטרף בעל חובו לפיכך הוא עשיר עליה. רמב"ן. ג. שדבר הרחוק הוא ראין אדם מעלה על לבו כדי שיעיר עריות שקר. רמב"ן. (ועי"ש מה הדין אם קנה). ד. דאחריהא דאונסא לא קביל עוליות. יד רמא. ה. כגון שטען לקוח הוא בדיד אחרי שמסרתו לי בחזרת אמונתו. רבינו יונה. ו. [כיון] שפסדו לו סתם ורלים לרבר שבתורת אומנות הוא שאילו באו בחזרת מכר היה לו לפירש. רמב"ן. ז. כדאיתא בשבועות (לד'): רמב"ן. ח. והקשה ר"מ ד"ל א"כ לקמן דפרך ליה אביי לרבה מריא עבדי ביד אומן לשני ליה כגון שרגיל לתקן אצלו לכך נראה כפי' ר"י ד"ל כי ככתוב בתוס'. שטימ"ק נסס תוס' הנ"ל. ט. דא"כ לא שבתת חיי לכוהלו אומני. ר"י מאג. י. לא למרימא דאביי לית ליה מזג גבי אומן דהא שמעתא מוכחא לקמן דאית ליה מזג. רמב"ן. יא. [דן] לגבי אומן ככלים העשויין להשאל ולהשכיר. י"ן. יב. דהא אפי' בכלים העשויים להשאל ולהשכיר שאינו נאמן לומר לקוחין הן בידי אדם לא ראה נאמן. רש"י. ג. דאמרת דאפי' כדראה נאמן ועשיתו לאומן בזה כשאר כל אדם. שם.

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

אי דאזים ליה. למוכר ארעא אחריתי בת חורין שיוכל צע"ס לגבות

הימנה עליה הדר צעל חוב דאין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפי' הן זכורית ואמאי אינו מעיד הרי אין מעמידה בפני צעל חובו ואין לו למוכר לא ריוח ולא הפסד אם

תעמוד ביד הלוקח ואינו נוגע צעדות

זו: **מאי נפקא ליה מינה**. אם תשאר

ביד הלוקח הא אפילו אי מפיק לה

מערער לא מצי גבי צעל חובו מיניה

דמוכר מידי דהא לית ליה: **לא ניחא**

ליה. ללוה דמיפוק ארעא מיד לוקח

ולא ימנא צעל חוב ממנה לגבות

וקס ליה לזה צלוה רשע ולא ישלם

והלכן נוגע צעדותו הוא: **סוף סוף**.

מה הנאה יש לו צעדות זו דמוקי לה

ביד לוקח והדר צעל חוב וגבי לה

מיניה לגבי לוקח נמי הוה ליה לזה

רשע שהרי הפסידו ולא הוי נוגע

צעדות זו: ומשני **דאמר ליה נגבי**

וצני לך שלא באחריות. להפטר מכל

אחריות שצעולס והלכן אינו מעיד

שרוצה להעמידה בפני צעל חובו

דלגביה הוא דהוה ליה לזה רשע אי

לא פרע ליה: **מכריו רבא**. דריש

לרביס: **דסלקין לעילא**. העולין

מבצל לארץ ישראל: **ודנחמי לספא**.

מאי לגבל. כוללס מדעו דין זה האי

צר ישראל כו': **חמרא**. חמור:

ואניס ליה מיניה. דלוקח דקטעין

עכו"ס חמור זה נגנז ממני או מי

שמכרו לך גזלו ממני וצלא עדים

מאנסו הימנו וכדמפרש לקמן דלא

אניס ליה לאוכפא אלא החמור לצדו

דמוכח מילתא דלידיה הוא דקא

שקיל דלאו דלייה לא צני (א) ליה למישקל והלכן דינא הוא דמפצי ליה כמו הפולא את דוד עצדו מחצר רעה (מהלס קמד) ויביא עדים וידון עם העכו"ס אזלי יוציאנו מידו (ב) דעכו"ס צייתי דינא הס. דוקא עכו"ס אצל קאניס ליה ישראל לא מפצי ליה אלא יתצענו דצין דאין כח

לישראל לגזול חמור מחצירו צלא עדים וצלא ראייה: **ולא אמרן**. דלרין

מוכר לפצות לוקח אלא שאין מכיר צה לוקח שהיא בת חמורו של

מוכר דליכא למימר הדין עם העכו"ס: **אצל הכיר צה כו' לא**.

מצבי ליה לפצותו כיון דדבר ידוע הוא שגדלה צביתו של מוכר וסתם

עובד כוכבים אנס הוא מסתברא דשלא כדין אנסו העכו"ס: **ולא אמרן**.

דמפצי ליה היכא דאין מכיר צה אלא דלא אניס את החמור ואת

האוכף דכיון דהניח את האוכף מסתברא דשלו הוא נוטל. והלכן נקט

חמור אצל פרה וטלית ליכא למימר האי חילוק דאוכף: **לא**. מפצי

ליה דסתם עובד כוכבים אנס הוא: **אפילו ליכא כל בני**. אינו מכיר צה

שהיא בת חמורו ולא אניס לאוכפא אפילו הכי לא מפצי ליה דסתם

עובד כוכבים אנס הוא (א) ובהכי ק"ל משום דאמימר בתרמא הוא: **אומן אין**

לו חוקה. ממתי היא דקמתי [מג]. האומנין והאריסיין. כל חדא חדא צבא

מפרש לה ואולי: **אמר רבה לא שנו**. דאין לו חוקה לטעון לקוח

הוא בידי ורין לשלם האומן לצעל הבית את בגדיו או את כליו:

אלא שמסר לו. צעל הבית לאומן טליתו בפני עדים לתקנו והלכן

אפילו אין אנו רואים עכשיו הטלית ביד האומן וצעל הבית תובעו

טליתו אין האומן יכול לטעון החזרתי לך דסבירא ליה לרבה המפקיד

אצל חצירו בעדים כרין להחזיר לו צעדים כדמפרש לקמיה [ע"ז]והיה

לו להחזירו צעדים וכל שכן שאנו רואין אותו צבית האומן שאין יכול לטעון לקוח הוא בידי שהרי מעידין עדים שצחורת פקדון צא לידו

שהרי צפניהס מסר לו. ומיהו אי טעין החזרתי לך בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים נאמן דהכי אמרינן שצצועות (דף מה). דלפ"י

למ"ד המלוה את חצירו צעדים כרין לפורעו צעדים אי טעין ואמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים נאמן. ומיהו כל זמן

דלא טעין אלא החזרתי לך שלא צעדים אינו נאמן והא דלא אמרינן מתוך שיכול לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת

הים כי אמר נמי החזרתי ביני ובינך נאמן כי האי גוונא לא אמרינן מיגו דכיון דלא פרעו בפני עדים לא היה יכול לומר פרעתי בפני

פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים דמילתא דעצידיא לאיצלוגי לא משקר איניש פן יעשה צדאי היום ולמחר כי הדרי עדים ממדינת

הים ויאמרו לא היו דברים מעולם: **אצל מסר לו שלא צעדים**. לא מיצביא היכא דאין אנו רואין הטלית בידו דמתוך שיכול לומר

אמת אמת מסרת לי אצל החזרתי לך ונאמן דהא אין כרין עכשיו להחזיר לו צעדים אי נמי יכול לומר לא היו דברים מעולם שלא מסרת לי ויהיה

נאמן שצצועות היסת כי אמר לו נמי ישנו בידי ולקוח הוא שמכרתו לי דיש לו חוקה ונאמן ע"י האי מגו אלא אפילו אם ראו עכשיו עדים

הטלית ביד האומן או שתפוס צו בפנינו מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם שלא מסרת לי אצל אחר מסר לו והוא

מכרה לי כי אמר ליה נמי אתה מסרתו לי ומכרתו לי נאמן צבאי מיגו דסבירא ליה לרבה השמא דהיכא דלא מסר לו צעדים ל"ש ראה

הטלית בידו עכשיו ל"ש לא ראה יש חוקה דלא מדמי ליה לדין של דברים העשויין להשאל ולהשכיר ואמר איך לקוחין הן בידי דאינו

נאמן הואיל ויש למערער עדים שהיה שלו ועמ"ג דליכא עדי מסירת שאלה או שכירות משום דשאלה ושכירות לכל שכניו אדם משאיל

ומשכיר אצל הכא מצי אמר אומן אינך רגיל לתקן בגדיך אכלי והכי מוכח לקמיה [ע"ז] דלרבה ל"ש ראה ל"ש לא ראה יש לו לאומן חוקה

היכא דליכא תסירה צעדים: **אמר ליה אביי**. לרבה אמאי לא משוית שום חילוק היכא דמסר לו צעדים צין ראה עכשיו הטלית

בידו צעדים ללא ראה אפילו מסר צעדים נמי היכא דלא ראה יש לו חוקה מתוך שיכול לומר לו החזרתי לך דסבירא ליה לאביי

מה.

אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה הדר. הוה מצי לשנויי כגון

שעשאה אפומיקי דלא לא הדר אארעא אחריתי דאית ליה א ואס

תפול ביד המערער יפרע לו אחרת ומש"ה אינו מעיד עליה דנוגע

צעדות הוא: **מאי נפקא מינה**. תימה דנ"מ שיפטרו אם יתעשר ב

ושמא צצביל כן אין לפוסלו לעדות

כיון דהשתא לא מרויח מיד: ג.

דינא הוא דמפצי ליה. תימה

לרשב"א דלימא ליה אייתי

ראיה דצדין טרפה ואשלם לך דאפילו

לגבי ישראל מצי למימר הכי כל שכן

לגבי עכו"ס ויש לומר דמיירי כגון

שצדיני עכו"ס דן עמו וצדיניהס הוה

דעכו"ס הלכן מיצ לפצותו:

אבל מסר לו שלא בעריס מתוך

שיבוצ דומר בו. אין לפרש

מתוך שהיה יכול לומר אין צדי כלל

דהא צראה מיירי כדמוכח אתקפתא

דאצי דראה עצדו אלא ה"פ מתוך

שיכול לומר לא היו דברים מעולם

שצא לידו צחורת אומנות אלא צחורת

מכר ה אי נמי אתה מכרתו לאחר ואחר

מכרו לי דפ"י הקונטרס ואס תלמר

מאי איריא אומן דאין לו חוקה היכא

דמסר לו צעדים אפי' אחר נמי כיון

שהש עדים שצא לידו צחורת פקדון

ואפילו לא ראה למאי דמסיק שרין

להחזיר לו צעדים ולקמן פריך לה אצל

מכל מקום קשה דמאי ס"ד דרבה וי"ל

כגון שמסר לו צעדים סתם ולא פירש

צפניהס אס צחורת מכר אס צחורת

פקדון ולהכי דוקא אומן אין לו חוקה

דמסתמא לתקנו מסר לו כיון דלא

פירש אצל אחר מדלל פירש שהוא

פקדון מסתמא מכר או מתנה הוא^א ורצ נחמן צר יתחק דפרין צסוף

הסוגיא אומן הוא דאין לו חוקה הא אחר יש לו חוקה לא מסתבר ליה

לרצ נחמן לאוקומה צראה צלא ידיעה דלא שכיח כדפרין ט[לעיל

מיניה] אי דליכא עדים ליחזו עדים מאי קאמרי דלא שכיח שימסור

צפניהס ולא ידעי הקציהס והכא נמי רצ נחמן צר יתחק לא פריך

אלא מכח סברא זו והכי פריך אי דליכא עדים אחר אמאי יש לו

חוקה הא ע"כ ידעי עדים דצחורת פקדון אתא לידיה דלא מסתבר

לאוקומה (ב) צצבר דלא ידעי דלא שכיח כלל הקשה כגונט^א אמאי

יש חוקה לאומן מ"ש מדברים העשויין להשאל ולהשכיר ומיין

דצברים העשויין להשאל ולהשכיר שייך גבי כל אדם אצל הכא

מצי למימר אומן אינך רגיל אכלי לתקן^ב ור"י אומר דלפ"י רגיל לתקן

אצלו יש לתקן דצברים העשויין להשאל ולהשכיר שייך צין לגבי

אדם שמכיר שהוא נאמן צין מכיר שאינו נאמן ואין יכול כל שעה

להעמיד עדים כשרוצה להשאל ולהשכיר שלא להשיא עצמו שם רע

כשניינו אצל לאומן אס כרין הוא לתקן יכול ליתן לאומן המכיר

שהוא נאמן או להציא עדים לכך יש לו חוקה שלא צעדים ט^א

אי הכי אפי' בעדים נמי מתוך שיבוצ דומר החזרתיו לך בו. פירוש^א

צשלמא לדידי דלא מפליגנא צין יש עדים לאין עדים אלא צראה

הוא דמפליגנא היכא דראה אפילו היכא דליכא עדים לא מהימן^א

כדאמר אביי צסמוך והיכא דלא ראה אף על גצ דליכא עדים

מהימן צמינו דמצי אמר החזרתי לך^ב אלא לדיך^א היכא דליכא

עדים

שלא בעדים אפי' דראוהו ורואוהו

בידו יש לו חוקה דמתוך שיכול לומר לא היו דברים

מעולם. לא נתת לי שום כל לתקן: אמר ליה אביי

אי הכי אפי' בעדים מסר לו חוקה

כיון דלא ראוהו הוי חזקה מתוך שיכול לומר לו כו'.

משום דמשמע לו המפקיד אצל הבירו בעדים צריך להחזיר

לו בעדים אבל מסר לו חזקה דאפי' דראוהו

בידו יש לו חוקה דמתוך שיכול לומר לא היו דברים

מעולם. לא נתת לי שום כל לתקן: אמר ליה אביי

אי הכי אפי' בעדים מסר לו חוקה דמתוך שיכול לומר לו כו'.

משום דמשמע לו המפקיד אצל הבירו בעדים אין צריך

להחזיר לו בעדים: **המפקיד**

עין משפט ונר מצוה

קנ א מיי פי"ט מהל'

מכירה הל' ד סמג לאין

קט טוש"ע ח"מ סי' רכה

סעף צ:

קנא ב מיי פי"ט מהל'

טוש"ע הל' א סמג עשין

זא טוש"ע ח"מ סי' קלד

סעף א:

קנב ג מיי שם הל' צ

טוש"ע שם סעף צ:

»

רבינו גרשום

הכיז דמי. האי מוכר: אי דאית ליה ארעא אחריתי.

חרין מזו שמכר אמאי לא מציי מסתרי ליה וזא עליה

דידיה קרא בעל חובו וגבי מהחזא קרקע דשייר לו

ולא על הלוקח. ואי דלית ליה ארעא אחריתי אמאי

לא מציי מסתרי הא לא נוגע בעדות דכיון דלית ליה

קרקע מאי נפקא ליה מיניה. כלומר אמאי ארספא לו אם

לא הוה מוצא בעל חובו אין לו כלום הלכן מה לו

למוכר כלום מן הלוקח סוף סוף אין יכול בעל חובו

לחזור לבבות ממנו שהרי

אין לו כלום הלכן מה לו למוכר כנסין ויעשיר לאחר

זמן ויטרף בעל חובו לפיכך הוא עשיר עליה.

רמב"ן. ג. שדבר הרחוק הוא ראין אדם מעלה על לבו

כדי שיעיר עריות שקר. רמב"ן. (ועי"ש מה הדין אם

קנה). ד. דאחריהא דאונסא לא קביל עוליות.

יד רמא. ה. כגון שטען לקוח הוא בדיד אחרי

שמסרתו לי בחזרת אמונתו. רבינו יונה. ו. [כיון] שפסדו

לו סתם ורלים לרבר שבתורת אומנות הוא

שאילו באו בחזרת מכר היה לו לפירש. רמב"ן.

ז. כדאיתא בשבועות (לד'): רמב"ן. ח. והקשה

ר"מ ד"ל א"כ לקמן דפרך ליה אביי לרבה מריא עבדי

ביד אומן לשני ליה כגון שרגיל לתקן אצלו לכך

נראה כפי' ר"י ד"ל כי ככתוב בתוס'. שטימ"ק נסס

תוס' הנ"ל. ט. דא"כ לא שבתת חיי לכוהלו אומני.

ר"י מאג. י. לא למרימא דאביי לית ליה מזג גבי אומן

דהא שמעתא מוכחא לקמן דאית ליה מזג. רמב"ן.

יא. [דן] לגבי אומן ככלים העשויין להשאל ולהשכיר

והשכיר. י"ן. יב. דהא אפי' בכלים העשויים להשאל

ולהשכיר שאינו נאמן לומר לקוחין הן בידי

אדם לא ראה נאמן. רש"י. ג. דאמרת דאפי' כדראה

נאמן ועשיתו לאומן בזה כשאר כל אדם. שם.